

## JOCÓ BÁCSI

Harmadikos gimnazistaként, az évnyitó ünnepségre készülődve forgattam, morzsolgattam ezeket a szavakat, és sehogyan sem fért a fejembe, hogy osztálytársaim a tanáraim előtt is bátran ki merik mondani. Nem félnek a fenyítéstől, nem restelkednek még az osztályfőnök előtt sem azért, mert egy tanárunkat a becenevén emlegetik.

A nyíregyházi diákok közül szinte mindenki ismerte, és persze ők voltak a leghangosabbak, a bennfentesek az új magyar tanárunkat illetően. A becenevet magam sem találtam sértőnek, éreztem benne valami természetes kedvességet, egyszerűséget, mégsem gondoltam helyénvalónak a „Jocó bácsi”-zást. Igaz, a Vasváriban csaknem minden tanárnak volt valamilyen beceneve, használatuk azonban csak a diáknyelvben volt szokásos és elfogadott.

Az első órára néhány perccel később érkezett, az osztályban ekkorára már „állt a bál”. Hangját kicsit megemelve azonnal rendet teremtett közöttünk, és fölvezolta az esztendőben ránk váró feladatokat. Enyhén raccsoló hangja számomra teljesen ismeretlen volt, kicsit arisztokratikus vonást kölcsönzött neki, de ezt az egész lényének az abszolút természetessége tökéletesen ellensúlyozta.

Tudása, tárgyismerete az első pillanatban lenyűgöző volt. Tanáraink közül szaktárgyukat illetően mások is tekintélynek számítottak a városban, Margócsy tanár úr azonban közülük is kiemelkedett. Elsősorban azért, mert a gazdag ismeretanyag átadásához olyan pedagógiai módszereket, megoldásokat alkalmazott, amelyek sajátosan csak rá voltak jellemzőek.

Olvasni mindig is szerettem, ezért parasztyerekként elég furcsa szerzetnek számítottam a környezetemben. De akkor voltam igazán boldog, ha egy Móra-, Jókai- vagy Gárdonyi-könyvvel elbújhattam a szalmakazal tövében és Zéta bőrébe takarózva bebarangoltam Attila király sátorvárosát. Az írók, költők különösebben nem érdekeltek, kötelezően megtanulandó életrajzuktól hősoszoknak, megközelíthetetleneknek és elérhetetleneknek tartottam őket.

Margócsy tanár úr óráin tudtam meg, hogy ők is esendők voltak. Hús-vér emberek, akik másokhoz hasonlóan töprengtek, kételkedtek a világ dolgain, küzdöttek a betegséggel, szegénységgel és minden más emberi nyavalyával. Így kerülhettek közel hozzám is, lehettek példaképeim Madách, Babits, Ady, Jean-Paul Sartre és mások. Tanár úr úgy hozta őket közel hozzánk, hogy mégis megmaradtak az Olümposz csúcsán, mindennapiságuk nem csökkentette, inkább erősítette kivételességüket.

Szokatlan volt az is, ahogyan a ködbe vesző századok embereit, eseményeit következetesen összekötötte a mával, a mindennapi valósággal. Mindig talált

kapcsolódási pontokat, mindig azt érezhettünk, hogy nem öncélú ismereteket tanulunk, hanem egy kis részt a valóságból.

Volt ideje arra, hogy közülünk a fogékonyabbakra felfigyeljen. Néhányunknak külön feladatot adott, színjátszókörbe, szavalóversenyekre irányított bennünket. Felhívta a figyelmünket egy-egy irodalmi eseményre, kezünkbe nyomott egy-egy könyvet, és nem mulasztotta el szelíden számon kérni azt.

Ma már ezt egyfajta pályaválasztási tanácsadásnak gondolom, amelynek egyes következménye volt, hogy az osztályból hárman az éppen alakuló főiskola magyar szakán kötöttünk ki, és tanulmányainkat Margócsy tanár úr tanszékén folytattuk.

A számonkérésben ott is következetes, szigorú, de kiszámítható volt. Soha senkivel nem kivételezett, az egyetlen értékmérő a tudás és a szorgalom volt számára. Hatalmas mennyiségű könyv nélküli anyagot tanultatott meg velünk. Akkor ez bizony zokon esett, de hamar bebizonyosodott az ilyen tudásnak a sokoldalú haszna, értéke.

Legendák keringtek arról, hogyan kérte számon a kötelező olvasmányok ismeretét. Egy-két kérdéssel megbizonyosodott, hogy a hallgató olvasta-e az ominózus művet. „No, apuskám, emlékszel-e arra, hogy ott a második fejezetben azt a hamis kutyát hogy hívta a gazdája?” Ha a hallgató a kutyára sem emlékezett, a kérdés abbamaradt, ha csak a nevét felejtette el, de az eseményről magáról voltak ismeretei, próbálkozhatott tovább. Aki a kutya nevét is megmondta, annak véget ért a számonkérés, kezdhette a kollokviumot.

Sohasem vettem számba, hogy a főiskoláról kikerülve mennyi mindent vittem magammal a Margócsy tanár úr módszereiből, pedagógusi magatartásából. De mindig is éreztem, hogy pedagógussá válásomban dr. Drégely Lászlóné (Drézi mama) mellett az ő személyisége is meghatározó volt.

Lám, milyen érdekes ahogyan a diáknyelv függetleníti magát a valóságtól és a tanár személyiségében a lényegét ragadja meg! A „bácsi” és a „mama” jóságos, gondoskodó, pozitív kisugárzó fogalmak, ezért használtuk, nem pedig a kor miatt. Margócsy tanár úr alig múlt negyven, amikor már bácsi lett, dr. Drégely Lászlóné meg még ennyi sem volt és az egész iskola mamának becézte.

Igazán szerencsésnek mondhatom magam, mert Margócsy tanár úr, Jocó bácsi ma a munkatársam. 1990-ben mint a levéltár „teadíjasával” találkoztam vele újra. Tudom, a fogalom némi magyarázatra szorul, mert manapság ilyen fizetség már nemigen létezik. Elérvén a nyugdíjkorhatárt, Jocó bácsi annak rendje és módja szerint nyugdíjas lett. Mivel az irodalomtudományok mellett a várostörténet is rendkívül érdekelte, rengeteg szabadidejében beült a levéltár egyik szobájába és szisztematikusan búvárkodott a Nyíregyházához kapcsolódó levéltári anyagban.

Gyarapította híres céduláit, melyeknek száma ma már több tízezerre tehető, és amelyek katonás rendben várják, kinek, mikor lehetnek a szolgálatára, segítségére.

Hamarosan bebizonyosodott, hogy a városról a legtöbbet Jocó bácsi tudja, és egyre többen kérték tanácsait a kutatáshoz. Mivel nem volt állományban, természetesen fizetést sem kapott, de nap mint nap járt neki egy csésze tea a közösből.

Afféle „szabadmenetelű jobbágy” volt tehát, aki urát, a várostörténetet maga választotta és kénye-kedve szerint akár el is hagyhatta volna.

Hogy ez ne történhessen meg, és hogy a levéltár számára hosszú távon biztosított legyen szakértelme, tudása, évekkal ezelőtt az „örökös státuszt, a röghöz-kötést” ajánlottam neki félállásban.

Azóta hivatalosan is a levéltár munkatársa, kutatási tanácsadó. Levéltári munkájában ugyanolyan precíz, pontos és következetes, mint amilyennek pedagógusként megismertem. Feladatait örömmel fogadja, lényéből sugárzik az energia, a frissesség. Így van ez már évek óta, semmit sem változott!

Szinte hihetetlen, hogy nyolcvan éves! Meg kell néznem a nyilvántartást. Valóban annyi!

Hát az Isten éltesse és tartsa meg sokáig közöttünk!!